

Broj 92. Listopada, 2011.

GLASNIK

KOTORVAROŠKOG KRAJA

Blagdan Svih svetih podsjeća nas na krhkost i površnost čovjekova života. Sam nas Gospodin upozorava da neprestano budemo budni, jer ne znamo ni dan ni čas kada ćemo biti pozvani da položimo račune. Da bismo bili spremni na taj posljednji i odlučujući Božji poziv, moramo uvijek živjeti u njegovoj milosti i u prijateljstvu s njim. U tome nam naročito pomažu ustrajna molitva, često primanje otajstva pokore i živo sudjelovanje u svečanosti euharistije. Naš je zemaljski život priprema na naš vječni život. Da bismo dospjeli do svog vječnog cilja, Krist zahtjeva od nas odricanje i žrtvu. Istodobno trebamo međutim skupa sa sv. Pavlom biti uvjereni da «sve patnje sadašnjeg vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama» (Rim 8,18)

Papa Ivan Pavao II

RASPORED SV. MISA ZA SVISVETE 2011.

SUBOTA, 29. LISTOPAD 2011.

JAKOTINA	14.00
DURATOVCİ	11.00
BAŠCINA	11.00
DRAGULJIĆI	14.00

NEDJELJA, 30. LISTOPADA 2011.

ORAHOVA	13.00
KOTOR VAROŠ	10.00
SOKOLINE	14.00
ZAGRAĐE	12.00
PLITSKA	9.30

UTORAK, 1. STUDENI 2011. SVI SVETI

SLATINA	9.00
ČEPAK	10.30
ZABRĐE	12.00
BILICE	13.30
VRBANJCI	12.00
ROKOVO	10.30
ŠIBOVI I NOVO SELO	9.00
VIŠEVİCE	14.00

SRIJEDA, 2. STUDENI 2011. DUŠNI DAN

RUJEVICA, STARO GROBLJE	11.00
POSTOLJE	9.30

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.
78220 Kotor Varoš
Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net
www.kotorvaroskadolina.com

Redakcija: Viktorija Barišić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Zoran Mandić, fra Stipo Karajica, fra Vinko Jelušić, fra Stipo Marčinković

Glavni urednik: Fra Anto Šimunović
Tehnička obrada: Viktorija Barišić
Lektorica: Luca Koroman

Tiraž: 500 primjeraka
Tiska: "Art Print" Banja Luka
Časopis izlazi dvomjesečno
Primjerak besplatan

Listopad - mjesec krunice i svetog Franje

Među poznatijim marijanskim pučkima pobožnostima su "svibanjske večernjice" i "listopadske večernjice". Vjernici sabrani u crkvi, svake večeri u svibnju i listopadu, zajednički mole krunicu. U mnogim crkvama nakon krunice slijedi večernja sveta mise. Treba dodati da ove i slične pobožnosti nisu obvezne kao nedjeljna misa, već su slobodne, dragovoljne i znak većeg štovanja Blažene Djevice Marije (kraćeno rečeno: Gospe). Ove marijanske pobožnosti imaju stoljetnu tradiciju i preporučuju ih i danas mnogi crkveni dokumenti. Listopad je mjesec svete krunice. Blagdan Blažene Djevice Marije od Krunice slavi se 7. listopada. Cilj svih pobožnosti je da vjernik učvrsti svoju vjeru i odanost Bogu.

I mi ćemo tijekom mjeseca listopada u našoj vjeronaučnoj dvorani imati misu svakog radnog dana u 17 sati (osim nedjelje). Pozivamo vas da nam se pridružite u zajedničkom moljenju.

Pjesma stvorova

Svevišnji, svemožni, Gospodine dobri,
tvoja je hvala i slava i čast
i blagoslov svaki.
Tebi to jedinom pripada,
dok čovjek nijedan dostojan nije
ni da ti sveto spominje ime.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
sa svim stvorenjima svojim,
napose s bratom, gospodinom Suncem:
od njega nam dolazi dan
i svojim nas zrakama grije.
Ono je lijepo i sjajne je svjetlosti puno,
slika je, Svevišnji, tvoga božanskoga sjaja.

Hvalite i blagoslivljajte
Gospodina moga,
zahvaljujte njemu, služite njemu svi
u poniznosti velikoj.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Mjesecu i sestrama Zvijezdama.
Njih si sjajne i drage i lijepe
po nebu prosuo svojem.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Vjetru,
po Zraku, Oblaku, po jasnoj Vedrini,
i po svakom vremenu tvojem,
kojim uzdržavaš stvorove svoje.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestrici Vodi,
ona je korisna, ponizna, draga i čista.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po bratu našem Ognju, koji nam tamnu rasvjetljuje noć.
On je lijep i ugodan, silan i jak.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri i majci nam Zemlji.
Ona nas hrani i nosi, slatke nam plodove,
cvijeće šareno i bilje donosi.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po onima koji opraštaju iz ljubavi tvoje
i podnose rado bijede života;
blaženi koji sve podnose s mirom,
jer ćeš ih vječnom okruniti krunom.

Hvaljen budi, Gospodine moj,
po sestri nam tjelesnoj smrti,
kojoj nijedan smrtnik umaći neće.
Jao onima koji u smrtnom umiru grijehu;
a blaženi koje ti nađeš po volji presvetoj svojoj,
jer druga im smrt nauditi neće.

sv. Franjo Asiški

Proslava sv. Franje u Vrbanjcima

U crkvenoj godini mjesec listopad posebno obilježavaju dva velika lika. Kao prvo, mjesec listopad je posvećen našoj Nebeskoj Majci, Blaženoj Djevici Mariji, Kraljici Krunice. Kroz cijeli mjesec ju častimo moleći krunicu. Drugi veliki lik koji obilježava mjesec listopad jest Sv. Franjo Asiški. Počevši od trinaestog stoljeća pa do danas on ostaje suvremen i svakome dobu ima što reći, jer je svoj život tako tijesno povezao s univerzalnom Istinom, Isusom Kristom, drugom božanskom osobom. Njega je slijedila od samog početka do danas velika vojska sljedbenika o kojima jednostavno govorimo kao o franjevačkom pokretu. Ovaj pokret danas vidimo u tri franjevačka reda. Prvi, muški, opet ima tri skupine: Konventualci, Kapucini i Manja Braća ili Observanti. (U našem hrvatskom narodu najbrojniji su

Manja Braća.) Drugi red su sestre Klarise. U trećem redu imamo laičke i redovničke zajednice. Danas se u franjevačkom bratstvu posebna pozornost posvećuje mladima pa je organizirana Franjevačka mladež (FRAMA), kao i FRAMIN – Franjevački ministrant.

Također, u Crkvi u hrvatskom narodu, mnoge župe i samostani posvećeni su sv. Franji. Tako, u našem, kotorvaroškom kraju, župa Vrbanjci ima sv. Franju za svoga zaštitnika. Budući da u župi trenutno živi tek dvadesetak osoba, a da bi i oni koji žive izvan župe mogli doći na proslavu Sv. Franje, redovito se uzima najbliža nedjelja blagdanu. Tako smo ove godine sv. Franju u Vrbanjcima proslavili u nedjelju, 2. listopada. Uz fra Marka i fra Antu svečanu Svetu Misu predvodio je vlč. Ilija Piličić, sin župe Vrbanjci, trenutno župnik u

župi Sasina kod Sanskoga Mosta. U prekrasnom jesenjem danu vjernici su ispunili Vrbanjsku crkvu. Uz one koji su došli u vlastitom aranžmanu, iz požeškog kraja stigao je i jedan autobus s vjernicima, ponajviše podrijetlom iz župe Vrbanjci. Velečasni Ilija je u propovijedi pozvao okupljene da svi srčano, poput sv. Franje nasljedujemo Isusa Krista, jer jedino tako možemo dati smisao svome životu i potvrditi svoj kršćanski identitet. Budući je ta nedjelja bila i mlada nedjelja, na kraju mise imali smo blagoslov s Presvetim sakramentom.

Poslije mise, nakon prijateljskog druženja, vjernici su se razišli svojim kućama, prijateljima i zgarištima, a fratri otišli na Sokoline jer je mlada nedjelja, pa je u 15.00 bila zavjetna misa Gospi Sokoljskoj.

Fra Anto Šimunović

Dani kotorvaroških Hrvata

Za blagdane Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Roka u Kotor Varoš u BiH i ove godine su iz cijeloga svijeta došle tisuće prognanih i raseljenih kotorvaroških Hrvata. Stigli su i brojni hodočasnici banjolučkog i jajačko-pougarškog kraja i članovi KUD-a *Pougarje* iz Daruvara. Iz više od šezdeset kilometara udaljenog Podmilačja, preko planine Račča, dubokog kanjona rijeke Ugar i sjevernih obronaka planine Vlašić, pješke je došlo više od stotinu i dvadeset mladih koje je predvodio podmilački župni vikar fra Vinko Jetušić. Križ na čelu kolone nosio je invalid bez noge Ivo Jelica.

Misu uočnicu 14. kolovoza u župi Sokoline, uz župnika fra Marka Bandala, predvodio je vlč. Slave Grgić, ravnatelj Katoličkog školskog centra u Bihaću, a propovijedao je vlč. Jako Grgić. Jutarnje blagdansko euharistijsko slavlje predvodio je kotorvaroški župnik fra Anto Šimunović, a pučko dr. fra Ivan Šarčević, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu i urednik Svjetla riječi. Koncelebriralo je desetak kotorvaroških svećenika i sudjelovalo mnoštvo Gospinih štovatelja.

«Marija je jedinstven primjer žene vjere, žene nade i žene ljubavi. Ona u svom Veliča duša moja Gospodina svjedoči da Bog nije na strani moćnih, bogatih i oholih i da nije ni slijep ni gluha za nevolje malenih, potlačenih i siromašnih. Prva oznaka Marijine veličine i prva oznaka čovjeka vjernika je vjera da Bog nije zaboravio nevolje svoga naroda, da Bog nikada, baš nikada ne zaboravlja malene i neznatne. Bog ne zaboravlja siromašna i pusta mjesta ovoga svijeta. Bog je na strani slabih, ali strpljivo čeka, jer je njegova riječ zadnja. Marija u svom pohvalnom himnu svjedoči da Bog kad-tad skida s prijestolja i tronova uznosite i ohole, da osiromašuje bogate. Bog gladne napunja dobrima, a bogate otpušta prazne. Bog je, kaže Marija, obećao ocima našim da će biti uz njih i bio je. Zašto sumnjamo da će biti i uz nas? Marija je i žena nade, ufanja. Ona

naviješta padanje svih tronova, a mi pomislimo kako su neke stvari vječne. Po Mariji budućnost nije prepuštena samovolji ljudi, samovolji jadnika koji su uništavali i ljude i imanja i koji su mislili da će tako samovoljno upravljati budućnošću i svojom i drugih. To Bog ne dopušta. Marija je sigurna da povijest nije u rukama zlih ljudi. Po Mariji Bog je blagoslov za zlostavljane, za sve podčinjene, za sve koji su umorni, ožalošćeni i koji i dalje nemaju krova nad glavom, koji su gladni kruha i pravde. Danas nam je potrebna prava nada, nada iz budućnosti, nada koja dolazi iz svijesti da ćemo jednog dana stati pred Božje lice. Vrijeme je da svoju budućnost gradimo s Bogom, a ne sa svojom ohološću ili sa strahom. U povijesti su se mijenjali zemljopisi i demografske slike. Povijest pokazuje da nijedno zlo ne traje zauvijek. Od snage pojedinca i njegove vjere, njegove nade u Boga, stvara se život. Pokušajmo ne biti mali ljudi i veliki jadnici, nego neznatni službenici i službenice koji vjeruju u Božju snagu», rekao je prof. Šarčević.

Misu uočnicu na Rokovu groblju predvodio je fra Mišo Sirovina, župni vikar u Vitezu, koji je u propovijedi istaknuo veliku ljubav iseljenih Kotorvarošana prema svome zavi-

čaju. Možda nema ni jednog kraja u kojemu je u tolikoj mjeri ljubav nadvladala mržnju. Prognani Hrvati odavde su morali otići s najlonskim vrećicama, a vraćaju se s Mercedesima. Za to trebaju biti Bogu zahvalni. I baš sada trebaju se čuvati samodostatnosti, sebičnosti i mržnje. Sad je potrebno razumijevanje, obzir, jedinstvo, zajedništvo, snaga, ljubav i poštovanje. Kotorvaroški Hrvati trebaju biti ponosni na svoj životni križni put, rekao je propovjednik.

Na početku misnog slavlja mladi hodočasnici iz Podmilačja predali su Kotorvarošanima križ koji su nosili da bi ga oni sljedeće godine mogli donijeti u Podmilačje sv. Ivi. Predali su im i *Ruku prijateljstva* od drveta, koju je u prirodi našao i svojom rukom obradio Ivo Saraf iz Bungrovine kod Jajca.

Na sam blagdan Sv. Roka, 16. kolovoza, jutarnje euharistijsko slavlje na Rokovu groblju predvodio je fra Marko Bandalo, a pučko, uz koncelebraciju petnaestak svećenika Kotorvarošana i sudjelovanje više tisuća vjernika, dr. fra Ivan Šarčević.

Fra Ivan je u propovijedi, uz ostalo, govorio i o odbačenosti i nezahvalnosti koju je sv. Rok doživio nakon svih tjelesnih djela

milosrda koje je učinio drugima. Fra Ivan je u propovijedi, uz ostalo, govorio i o odbačenosti i nezahvalnosti koju je sv. Rok doživio nakon svih tjelesnih djela milosrda koje je učinio drugima. „U ovom kraju i entitetu, koji se želi proglasiti samo srpskim, neki ljudi nisu dobro došli. Valja to prihvatiti i mijenjati. Nasuprot onima koji utjeruju društvenu smrt, potrebna je vjera u Boga. Možda nas neće hraniti i naše rane lizati pas, kao što je i starozavjetnom sv. Iliji gavran donosio hranu, ali će se sigurno naći ljudi kojima vlastita dobrota i vjera u Boga ne će dopustiti da ostanu hladni, već će nas pohoditi u našoj nevolji i samoći, u našem progonstvu. U svakom narodu ima ljudi koji čine dobro. Čuvajmo se kolektivnih osuda. Svi imamo iskustvo toga. Budimo pojedinci dobra, ljudi koji će smanjivati strah i mržnju i odlučivati se za dobro

poput sv. Roka koji je od svojih proglašen sumnjivcem i špijunom, te bio prognan, odležao u zatvoru pet godina i umro od kuge u nerazumijevanju i nezahvalnosti, a ipak ostao čovjekom. Bitka s nerazumijevanjem, neshvaćanjem i nezahvalnošću je zadnja bitka koju čovjek vodi na zemlji. To je bitka da ni tada ne zamrzimo ljude, nego da ih volimo“, rekao je fra Ivan Šarčević. Na kraju misnog slavlja župnik fra Anto Šimunović predao je zahvalnicu podmilačkom župniku fra Zoranu Mandiću za vitraj sv. Ive u kapelici na Rokovu groblju. Zahvalnicu su primili i mladi hodočasnici iz Podmilačja. Župnik Šimunović zahvalio se dopredsjedniku RS Emilu Vlajkiju i predstojniku njegova ureda gospodinu Željku Matiću što su pomogli asfaltiranje 600 metara puta do Rokova groblja, a Elektrokrajini iz Banje Luke i udruzi «Sv. Rok» za dovođenje struje do groblja. Osobito

se zahvalio svim raseljenim Kotorvarošanima za njihovu nesebičnu pomoć u obnovi srušenih ili razrušenih župnih crkava, crkvice, župnih kuća, grobalja po selima i samog Rokova groblja.

Prije pučke mise, dok su članovi FRAM-e iz Podmilačja molili kronicu, Milka Barišić iz Doribabe kod Jajca i njena sestra Smilja Pavlović predale su župniku fra Anti Šimunoviću drvenu maketu srušene crkve sv. Ive u Podmilačju, rad Stipana Barišića.

U euharistijskom slavlju sudjelovala je konzulica R. Hrvatske u Banjoj Luci gospođa Dunja Jevak, Ilija Marić, potpredsjednik Skupštine općine Kotor Varoš, Željko Matić voditelj ureda dopredsjednika Republike Srpske Emila Vlajkija i Ivica Nikolić gradonačelnik Kutjeva rođen u Kotor Varošu. Nakon misnog slavlja pridružila im se i predsjednica Skupštine općine Kotor Varoš Enisa Božičković. Izvanliturgijski organizator slavlja bila je *Udruga sv. Rok*, a sudjelovali su i predstavnici *Udruge* kotorvaroško Novo selo, Naša nada i *Udruge* kotorvaroških Hrvata iz Klinča Sela kod Zagreba. Ove godine u slavlju nije sudjelovala *Udruga* raseljenih Kotorvarošana iz Kaptola kod Požege. Na prigodnom noćnom malonogometnom turniru 13. kolovoza sudjelovalo je dvanaest ekipa. Pobjedila je ekipa Grgiči iz Zabrđa. Sutradan su odigrane prijateljske utakmice između mladih i mladih i starih i starih kotorvaroške *Mladosti* i *Elektrobosne* iz Jajca. Na blagdanskom malonogometnom turniru u Podbrđu sudjelovalo je sedam ekipa. Pobjedila je najmlađa ekipa zvana Hidrozolacija Lukić iz Podbrđa.

Prije rata u Kotor Varošu je bilo 1800 hrvatskih obiteljskih kuća. Od toga je srušeno 1200, dvije trećine. U tri katoličke župe (Kotor Varoš, Sokoline i Vrbanjci) živjelo je oko 11 000 Hrvata. Sada ih je samo oko tri stotine i to uglavnom starijih. Brojna hrvatska sela više ne postoje kao i cijela župa Sokoline. Na nekadašnjoj Svinjari, u srcu kotorvaroške župe, u središtu predratnih skoro stoposto hrvatskih katoličkih sela Zabrđa, Podbrđa i Šibova na osnovnoj školi ćirilnim slovima od pola metra piše Sveti Sava Zabrđe. Tu je ove godine počela izgradnja pravoslavne crkve pod imenom Hram Svetog Velemučenika kneza Lazara i s porukom Izgrađujući hramove Svetim precima se odužujemo, a potomke zadužujemo. Prometni znakovi u Kotor Varošu ispisani su ćirilicom. Ipak, svojim masovnim dolaskom u Kotor Varoš za Gospojinu i Rokovo prognani kotorvaroški Hrvati pokazuju kako vole svoj zavičaj i da se žele vratiti u njega. Govori se čak i o njihovim sve učestalijim povratcima. Za takve povratke potrebna je što veća materijalna i politička potpora.

Stipo Marčinković

Šesdesetkilometarsko hodočašće mladih

Već sedmu godinu mladi iz Podmilačja kod Jajca za Gospojinu i Rokovo hodočaste u Kator Varoš, a mladi iz Kotorvarošja za blagdan sv. Ivana Krstitelja u Podmilačje. U početku su to uglavnom bili framaši. I jedni i drugi nose isti drveni križ koji je izradio sadašnji župnik u Kotor Varošu fra Anto Šimunović dok je bio misionar u Australiji. Ove godine skupa iz Podmilačja bila je najbrojnija i najmlađa. Najmlađa je bila jedna učenica šestog razreda. Bilo ih je više od stotinu i dvadeset. Imali su uza se i jednog psa. Prve godine bilo ih je četrdeset. Već četvrtu godinu predvodi ih podmilački župni vikar fra Vinko Jelušić. Na čelu kolone križ je nosio, kao i prethodne tri godine, Ivo Jelica, invalid bez jedne noge. Križ je pet puta došao iz Kotor Varoša u Podmilačje i četiri puta iz Podmilačja u Kotor Varoš. To znači da je

dosada prešao oko petstopedeset kilometara. Hodočasnici u putu mole, pjevaju i bodre jedni druge da se ide dalje, osobito one krhkijeg zdravlja i nažuljanih nogu. Teren je vrlo težak. Ide se uzbrdo i nizbrdo, kroz šume, rosne trave i klizave putove. Hodočasnici iz Podmilačja doručuju u selu Milaševci u župi Dobretići, na obroncima planine Ranča, potom se spuste u duboki kanjon rijeke Ugar, pa se popnu do Skender Vakufa, koji se danas zove Kneževo, na obroncima planine Vlašić. Tu ručaju i idu do Živinica gdje odmore kod pravoslavne crkve, a onda dođu u Daliborov gaj popiju kavu, koju im je ove godine donio kotorvaroški župnik. Nakon kave idu prema katoličkom selu Viševci u župi Sokoline, koje više nema, jer je iz nje protjerano oko dvije i pol tisuće Hrvata. Napokon stignu do Sokolina i sudjeluju na misi uočnici Uznesenja

BDM i sutradan na jutarnjoj i pučkoj misi. Potom dođu do Rokova groblja gdje na misi uočnici predaju križ Kotorvarošanima. Ove godine predali su i Ruku prijateljstva od drveta, koju je u prirodi našao i obradio Ivo Saraf iz Bungrovine kod Jajca. Naime, poveznica između kotorvaroškog i jajačko-podmilačkog kraja je prirodna, ali je u vrijeme rata bila potrgana. Noć provedu kod župne kuće u Kotor Varošu. Sutradan na Rokovu groblju sudjeluju na pučkoj misi. Kući se vrate autobusima s ostalim hodočasnicima. Za njihovu tjelesnu okrepju u Sokolinama pobrinuli su se župnici fra Anto Šimunović, fra Marko Bandalo i fra Zoran Mandić, a na Rokovu groblju članovi Udruge sv. Rok. Zanimljivo je da se broj hodočasnika s obje strane svake godine sve više povećava.

Stipo Marčinković

Patron župe - Mala Gospa

U četvrtak, 8. rujna 2011. godine svečano je proslavljen patron naše župe, rođenje Blažene Djevice Marije u narodu poznato i kao Mala Gospa, kojemu je prethodila trodnevna priprava. Svečanu svetu misu predvodio je fra Marko Bandalo, sokoljski župnik, uz koncelebraciju fra Ante. Okupilo se dosta župljana, a bilo je lijepo vidjeti i naše vjernike koji su došli iz drugih krajeva. Posebno lijepo je bilo vidjeti naše žene obučene u tradicionalnu narodnu nošnju. Fra Marko u svojoj propovijedi osvrnuo se kako smo mi ljudi digli Gospu na pijedestal nedodirljivosti. Gospa je uistinu na takvom pijedestalu ali svojom zaslugom i Božjom milošću. Ipak, ne smijemo zaboraviti da je ona nama bliska jer je naša Majka.

Mala Gospa blagdan je rođenja Blažene Djevice Marije, Majke Gospodina našega Isusa Krista. Tijekom povijesti Crkve učvrstila se vjera u utjelovljenje Sina Božjega pa

se počela častiti i njegova Majka.

Nakon mise svećenici su pozvali sve prisutne na ručak – čobanac koji su pripremili Gile – Igor Mandušić i Marko (Markan) Piličić. Za svakoga

se našao tanjur čorbe uz sok, rakiju ili pivo tko je već što poželio. Krasno druženje i vedro raspoloženje prisutnih na taj dan ostat će nam u lijepom sjećanju.

Viki

Put Križa

Tradicionalnu pobožnost Puta Križa u Kotorišću i ove 2011. godine imali smo 13.09. na uočnicu blagdana Uzvišenja Svetog Križa. Put križa predvodio je fra Marko Bandalo uspinjući se od Crkvišta, mjesta gdje je najvjerojatnije nekada bila župna crkva, prema Križu. Okupljeni vjernici moleći Put Križa po prekrasnom vremenu uspjeli su se do sagrađenog križa i započeli misno slavlje koje je predvodio fra Marko uz koncelebraciju fra Ante. U svojoj propovijedi fra Marko je naglasio da je križ mjesto susreta čovjeka i Boga, mjesto gdje se liječe ljudske slabosti i pobjeđuje smrt.

Križ kao simbol stariji je od kršćanstva tisućama godina. "I pozva čovjeka odjevena u lan, koji imaše za pojasom pisarski pribor, te mu reče: 'Prodi gradom Jeruzalemom i znakom tau obilježi čela sviju

koji tuguju i plaču zbog gnusoba što se tamo čine!" (Ezek. 9.3-4).

Poslije svete mise najbliži susjedi pozivali su na kavu i druženje okupljene vjernike.

Viki

Akcija na groblju Baščina

Naši ljudi, vjernici vole svoj kraj. Da gaje ljubav i poštovanje prema svojim mrtvima i grobljima pokazali za vikenda (1.10.) Baščinci kada su se u većem broju okupili na svom groblju. Tada su: Jako Jelušić, Dominiko Jelušić, Juro Petrušić, Marko Petrušić, Ilija Petrušić, Marko Barić, Drago (Jure) Bilanović, Bilanović (Jure) Mato, Franjo-Pajo Karajica, Anto Bilanović, Željko Jelušić, Stipo Vidić-Efan, Goran Mandušić, Ljubica Karajica Jela Karajica, Ivica Franjić, fra Pero Karajica te Stipo Grgić uredili i očistili groblje pripremajući ga za proslavu Svih svetih.

Groblja su spomen na pokojne znane i neznanke, prostori su mira poziva za razmišljanje i potvrda vrijednosti koja traje i nikad ne prolazi.

Očekivati je da će Baščinci za Svi svete kada se skupe u većem broju i napraviti nove planove za uređenje svoga groblja.

Viki

Kotor Varoš kroz povijest

Župa Kotor Varoš

ŽUPA SOKOLINE

VIŠEVICE

Statistički tabelarni pregled
Viševica

GOD.	DOMAĆ.	VJERNICI
1737.	6	74
1744.	5	41
1768.	5	68
1815.	15	98
1855.	14	97
1863.	11	83
1877.	11	123
1880.	-	122
1883.	-	126
1884.	14	-
1885.	-	136
1891.	-	156
1894.	12	106
1899.	-	109
1910.	14	108
1935.	-	130
1960.	-	276
1979.	52	333
1986.	52	-

ZAGRADE

Kao zasebno katoličko selo
javlja se tek od sredine 19.
stoljeća. Iz popisa župnika fra
Marijana Markovića saznajemo
da su 1871. godine u ovom selu
obitavala katolička domaćin-

DOMAĆINSTVA

KLJAJIĆ Ilije
ORŠOLIĆ Pave
ŠKROBIĆ Markića
VILUS Ivana, Marka i Tome

Pedesetak godina kasnije javlja
se i prezime Šipura. Uzme li se
da i Luke pripadaju Zagrađu,
kako je to učinjeno u popisu
župnika fra Alojzija Perića 1979.
godine onda u Zagrađu žive
katolička domaćinstva:

DOMAĆINSTVA

KLJAJIĆ (1)
MANOVIĆ (2)
ORŠULIĆ (12)
VILUS (8)

Statistički tabelarni pregled
Zagrađa :

GOD.	DOMAĆ.	VJERNICI
1855.	5	38
1877.	6	66
1883.	-	59
1884.	8	-
1885.	-	53
1891.	-	58
1899.	-	65
1935.	-	96
1960.	-	128
1979.	26	189
1986.	31	-

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 132.-133.

Razgovor sa fra Ivanom Šarčevićem

Dr. fra Ivana Šarčevića, ovogodišnjeg propovjednika na Sokolinama i Rokovu, inače urednika Svjetla riječi zamolili smo za intervju.

U lipnju 2005. godine u našoj župi održali ste jedno predavanje franjevačkoj mladeži koju je tada ngostila naša župna zajednica.. Bio je to za našu zajednicu uistinu jedan veliki događaj. Tada ste govorili o mladima i njihovim željama, strahovima, traženjima i identitetu i poručili ste im da se ne boje ići naprijed.

Fra Ivane, prošlo je šest godina od tog vašeg predavanja i dolaska u našu župu. Vidite li imalo pomaka kod mladih glede njihovog vječitog traženja nečega i nekoga?

Mladi svih vremena i prostora su slični. Biti mlad znači biti nezadovoljan odgovorima koji drugi, stariji daju i tražiti vlastiti put. Dok mladi nastoje nadilaziti sebe, imati ideale i prave uzore, to je istinska mladost. Pravi pomak, o kojem govorite i koji se očekuje, jest ako mladi postaju zreliji, ako preuzimaju odgovornost za svoj život, život svoje obitelji i za život drugih, društveni život.

Općenito vaše mišljenje o mladima, kako biste ih vi nazvali; nezreli, nezainteresirani za rad, društvo, crkvu, ili pak da su optimisti, borci, vrijedni, trude se pomoći drugima ili su pak nešto sasvim treće. Kako ih vi vidite danas?

Nikomu pa tako ni mladom čovjeku danas nije lagano, ako je to ikada uopće bilo. Biti i pokazati se čovjekom, najveća je ali i najteža zadaća i izazov. Mislim da i mlade treba gledati pojedinačno. Ima mladih već umornih i bezvoljnih, za što često nisu sami krivi. Jer nešto nose iz obitelji, katkad ih

određuju društvene okolnosti, neki su slomljeni zbog kakvog razočaranja i patnje. Ima međutim i onih mladih koji su stvaralački nemirni i u bezuvjetnim okolnostima se pokazuju kreativni, otvoreni svijetu i životu, onih koji izgrađuju svoju osobu kroz dobro učenje i ponašanje, koji se osjećaju potvrđenim ako pomažu drugima. Smatram da je važno da mladi čovjek nema straha od budućnosti, da si postavi visoki cilj što želi od sebe napraviti, da zna da ima mnoge talente te da ih uporno razvija. Mislim da i današnji mladi trebaju biti, kako kažete, borci, i to borci za pravdu i bolji svijet ali bez oružja i nasilja, da se ne obeshrabre na prvoj prepreci ili zašute pred svakim zlim i zluradim jezikom sa strane, dakle, da slušaju starije ali misle, da misle, svojom glavom.

Koliko i da li Crkva uspijeva u odgoju mladih ili svijet ostaje na "starima"?

Crkva i crkveni ljudi, mislim na biskupe i svećenike, često su

zauzeti samima sobom. Ima doduše i onih koji se zdušno i ozbiljno posvećuju radu s mladima. Kod nas se to prilično dobro ostvaruje s Framom. Mislim da nije ispravna generacijska podjela na stare i mlade u smislu na kome svijet ostaje. Za bolju budućnost su zaduženi i mladi i stari, zato su i drugi pozvani na odgovorno djelovanje u sadašnjem vremenu. Obitelj, župska ili bilo koja društvena i ljudska zajednica ostvaruje se u transgeneracijskoj zauzetosti, dakle na upućenosti, poštivanju, zajedničkoj brizi i nesebičnom radu starijih za mlade i mladih za starije. Osim Crkve mislim da je za mlade vrlo važna obitelj i škola. Čini mi se da ni obitelj ni škola ne znaju što s mladima, kakve ljude želi od mladih. Naša društva, mislim pogotovo na nacionalne politike, vrlo su zatvoreni projekti koji za cilj imaju samo to da njihovi mladi budu podložni nacionalnim vođama, zatvoreni u neprozračeni brlog isključivog nacionalnog identiteta. Koje je to osiromašenje u ljudskosti ako se od obitelji, škole, političkih partija,

pa i velikog dijela vjerskih službenika smatra da je zreo čovjek onaj koji je nacionalno svjestan, a koji u biti ne podnosi druge nego ih omalovažava. U nas je glavni projekt humanizacije - čovjek „nacionalist“.

Ovih dana dok ste boravili u našoj župi i župi Sokoline vidjeli ste mnoštvo svijeta, mnoštvo vjerni-ka koji prevale tisuće i tisuće km da dođu posjetiti Gospu u Sokolinama, sv. Roka u Zabrdi i da odu, da ne požele ostati i vratiti se na svoje. Što kažete na to?

Rekao bih prvo da onoliko koliko poznajem Kotorvarošane, mislim da su oni vrlo ponosan, nekada tvrdoglav, ali vrlo obiteljski te uporan, marljiv i vjeri naklonjen svijet. Ne mislim da ti ljudi ne požele ostati, barem oni koji su ovdje proveli djetinjstvo, mladost i zrele godine života. Naprotiv, baš time što prijeđu tolike kilometre, što dođu u tolikom broju, što među njima ima toliko djece i mladih, oni pokazuju da unatoč svemu traže svoje korijene i svoje zadnje uporište. Oni dolaskom pokazuju svoju vezu sa svojom zemljom, svojom prošlošću, svojim starijima i pokojnima. Oni svjedoče i da su se izmakli autoritetima rata i zla, da su snažniji od zločinaca, da je u njima život prisutan.

Govorio sam na misi da su se Kotorvarošani pokazali ljudima nade, da su iz situacije potpunoga beznađa posvuda gdje su došli napravili čuda. Sjećamo se njihova „biblijskoga progona“ iz kotorvaroške doline, kad su u koloni odlazili s vrećicama a sada dođu s dobrim autima, solidnoga su imovinskoga stanja, neki i školovani, neki na dobrim mjestima. Mislim da su rijetki oni koji bi iznova, drugi

put započinjali iznova, dakle koji bi se vratili, jer, iako bi ovaj početak bio mnogo lakši nego onaj kad su odlazili u nepoznato, ljudi ne vole ni misliti da opet nešto započinjaju, da nailaze na šikaniranja, bezbrojne prepreke i smicalice. Ljudima je najteže kad osjete da ih se ponižava. Samo su jaki spremni izdržati tu bitku.

S druge strane, mnogi su stekli nove domove i zaposlenja. Ne mislim da njima u novim prebivalištima cvjetaju ruže, ne mislim i da se ne bi vratili, ali kako godine idu i ljudi stare, sve se više voli osigurano. Tko bi dakle opet u neku nesigurnost. Na to igraju i sve politike, osobito Republika Srpska. Ako se Republika Srpska istinski demokratizira i ako bude političke i ekonomske podrške, mislim posebno na školu i zapošljavanje, nije isključeno da se neki i vrte. Ipak se nadam.

Godine 2006. razgovarali smo o povratku i tada smo se već pribojavali da masovnog povratka neće biti. Nažalost vidimo da se vrlo malo vjernika vratilo, a i vratili u se mahom stariji ljudi, rijetko obitelji s djecom. Ima li uopće više svrhe spominjati riječ povratak?

Ima. Uvijek se pri ovakvom razmišljanju sjetim biblijskoga proroka Jeremije koji je u vremenima progonstva i izgnanstva njegova naroda iz domovine govorio ljudima ne da prodaju nego da kupuju njive. Povijest je pokazala da je imao pravo iako su ga njegovi sunarodnjaci smatrali ludim, osuđivali ga kao izdajicu naroda, i na koncu ubili.

Vidite li promjene u našoj župi, našoj crkvi?

Vidim da se nastavlja ono što su

prijašnji fratri radili, osobito fra Pero Karajica. Vjernički je to, iako mala i „ostarjela“ župa, ipak živa. Vidljiva je blizina kotorvaroškog svijeta sa svojim franjevcima i crkvom. Fra Šimo i fra Marko kažu da ljudi nisu zaboravili svoj zavičaj i da prilično pomažu svoj kraj. Neki, osim pomoći za crkvene objekte, grade i svoje kuće. Vidim da i entitet nastoji izgraditi cestu preko Sokolina. Osjetno su se Bošnjaci vratili u svoj zavičaj. Ne može se vratiti ono stanje kakvo je bilo prije rata, ali da će se stvarati novi život i novi odnosi, to je sigurno. Život nitko ne može zaustaviti. Hrvati i katolici su sastavni dio ove predivne kotline. Ono što sam primijetio jest nužnost da se starijima i osamljenima koji žive u župi bude blizu i od pomoći, kako materijalno tako i posjetom i razgovorom.

Kakvo je vaše mišljenje o odnosu medija i religije? Koju ocjenu bi dali o medijima u BiH?

Mediji u našoj zemlji su većinom nacionalni, pa i nacionalistički, i stranački, a novinari u službi političkih i ekonomskim moćnika. I kada nema komunističke cenzure oni se sami autocenzuriraju kako bi se udvorili onima na vlasti. Kada govore o religiji, rijetko se bave pravim pitanjima vjere, nego se politički žele svidjeti religijskim službenicima. Oni su veliki tvorci i podržavatelji pogubnoga braka između politike i religije. Postali su površni informatori bez edukacijskoga stava, bez zagovaranja moralnosti u politici. Gotovo ni u jednom mediju, ni elektronskom ni printanom, nemate priliku vidjeti ili pročitati da se, recimo, raspravlja o važnim ljudskim pitanjima, od pitanja patnje, zla, krivnje, vlastite krivnje do socijalnih problema i odnosa

prema drugima. Medija ima bezbroj, iza rata „štancani“ su na raznim novinarskim fakultetima stotine novinara. Gotovo su svi etnonacionalisti, zagovaraju političku religiju, lišeni su samokritičnosti i nepismeni za religijska pitanja. Slično je i s religijskim medijima. Njihovi novinari nikako da se prisaberu i da shvate da ne mogu širiti mržnju, da ne mogu opravdavati zločine i rušenje svetinja drugih, da ne mogu od svojih crkava ili religijske zajednice praviti paralelno društvo, i da je, da se poslužim riječima ruskoga pjesnika Sinjevskog, vrijeme uistinu misliti na Boga. Da, vrijeme je Bogu biti doista vjeran a ne u ime Boga i od Boga praviti „svoga boga“- preziratelja i ubojicu ljudi.

A što kažete na politiku i svećenike, na političare koji se pojavljuju na misama samo pred izbore, obećavaju, pričaju, svećenici ih na neki način podržavaju a ti isti političari ne učine za narod kad dođu na vlast. .. zaposlenje, infrastruktura i dr. I svaki put ista priča pred izbore...

Pa nemate vi kod nas istinskih političara, političara sa stavom i vizijom zajedničkoga dobra. Imate većinom neobrazovane i nemoralne politikante, s jedne strane mali sloj glavnih političara koji su egoisti iako se tuđim, društvenim dobrom i novcem pokazuju tobože darežljivi, imate nasilnike i kabadahije. S druge strane postoji serija malih snisihodljivaca, strašljivaca i potkupljivaca, slugu i poslušnika, nekada i šizofrenih tipova na visokim položajima, ljudi za psihijatriju, jer su fascinirani zlom, jer su, kako kaže pjesnik Vuletić, „tako mali ljudi a tako veliki jadnici“. Tu mislim i na neke političare Hrvate u RS. Trebat će

nam dosta vremena da se kod nas stvori nekriminalizirani sloj odgovornih političara, koji neće moći stati pred oltar, ako hoćete i pred Boga, i pljačkati zajedničko dobro. Ima, doduše, ljudi koji su čiste savjesti u politici, ali je njih malen broj i još su u strahu.

A kad je riječ o svećenicima, i oni su češće politikanti nego ljudi koji se iz vjere i evanđelja bave zajedničkim dobrom, dakle politikom. I velik dio njih želi biti moćan u narodu, pokazati se, uslikati se s moćnicima, žele što prije nešto napraviti i izgraditi, pa su potkupljivi, stranački pristrani. Političari ih ucjenjuju novcem pa im time zagluše kritičku, proročku riječ. Vjerujem da će toga u budućnosti biti sve manje.

Što kažete na naš Glasnik, vidi li se pomak u odnosu na 2005 godinu. Kako inače «napraviti dobre novine» urednik ste Svjetla Riječi, što biste nam sugerirali da budemo još bolji?

Prvo treba svima zaslužnima čestitati da Glasnik uopće izlazi. Pokazuje se da ondje gdje je krajnja teškoća, gdje nema uvjeta, ljudi imaju više širine, duha i poduzetništva. Samo treba ustrajati.

Mislim da trebate što više biti lokalni, dakle izvještavati o svima iz kotorvaroškoga kraja, i onima koji su otišli, o povijesnim zanimljivostima i ljudima, i onim svojim „malim“ ljudima koji su „veliki“ po karakteru. Dobro bi bilo da angažirate neke ljude Kotorvarošane da pišu kao suradnici, jer ima ih koji to doista znaju. Mislim također da je važno biti kritičan prema svakoj nepravdi i samokritičan. Nije dobro da ikoje novine ili mediji budu samohvala ili prostor gdje će netko liječiti svoje ambicije. Makar bio i lokalni list, Glasnik, upravo zbog toga treba biti otvoren i za ljude druge vjere i nacije, za Srbe i Bošnjake, muslimane i pravoslavne, i ateiste. Trebaju se čuti ljudski glasovi i s druge strane. Svi smo ipak na jednom brodu. U tome i Kotorvaroški Glasnik ima jedinstvenu šansu.

Ovoj našoj šačici vjernika i mladih što biste poručili?

A što bih poručio da ne bude ideološko zamagljivanje! Kad zamislim što bih ja činio da sam na Vašem mjestu i mjestu tih ljudi, nameće mi se misao da bi nastojao biti radin i skroman, discipliniran i uporan. Nastojao bih smanjiti svoje želje, pojednostaviti život, i od postojećega učiniti što više. Nastojao bih ponešto i podijeliti s drugima, makar vrijeme i slušanje, razgovor, ako ne bih imao novca. I vjerojatno bih se još više oslanjao na Boga nastojeći ne prezreti niti zamrziti ljude, ni one koji imaju moć, ni one koji imaju novac, ni one koji su otišli. Čini mi se da je velika stvar ne zamrziti ljude, jer mi smo ljudi vrlo kvarni, prevrtljivi i falšični. Nadao bih se novim i boljim odnosima među ljudima. Gledao bih život iz budućnosti, iz susreta s Licem kojeg čitava života tražim.

Razgovarala Viki

Priredio: mons. Ivica Božinović

Banjalučki trapisti (5)

Navršava se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašino selo kod Banjaluke

Ove godine navršava se 140 godina od dolaska prvih trapista u Delibašino selo kod Banje Luke i 100 godina od smrti osnivača samostana Marija Zvijezda oca Franza Pfannera. Ove obljetnice povod su da se opet progovori o njima i njihovim velikim zaslugama za sveukupni razvoj Banje Luke i njezina kraja. Nažalost, riječ je o zaslugama koje su proteklih desetljeća premalo vrednovane i zaboravljene.

Trapisti viđeni okom putopisaca

Mihovil Pavlinović (1831-1887), hrvatski politički i kulturni radnik, u svojoj knjizi "Puti" opisao je i svoj put u Bosnu pod naslovom "Po Bosni". On je 5. srpnja (jula) 1874. posjetio Mariju Zvijezdu i njezine trapiste, koje je u svom putopisu nazvao "novim bosanskim prosvjetiteljima". Kako je doživio susret s ovim neobičnim ljudima može se pročitati iz sljedećih redova:

"Trapari teže na dvoje: 1. o da izrade što više mogu, a da potroše što manje mogu, krčec najgore zemlje i baveć se svakojakim rukodjelom, kako bi uložili pretičak na odgoj i dobrobit iskrnjih. 2. o da se posvete postom, radom, mukom. Ljeti i zimi dižu se na dvi po ponoći, nedjeljom na jednu, a pri velikim postim na ponoć. Govore malo sa starješinom i do potrebe s radivođom o radnji ili s učiteljem novačkim o duši. Ne jedu nikad smoka. Piju vina, mlijeka i samovar od pržena jarika.

Tko ne rabota preko šest sati na dan ko na primjer svećenici, taj ga u jutro ne ruča. Slabiji primaju bolju mjericu i vina i kruha, a nemoćnici mesa i to po dopuštenju starješine, koji se nazivlje opat ili prior.

Braća radnici blaguju triput na dan, na podne što god topla s juhom, a jutrom i večeri vina i kruha. Tko je pri težem trudu, prima i prekodnevce napojnicu, ko što svi poslenici u vrijeme žetve. Što po objedu, što po noći, spavaju sedam sati.

(...) Svi oci svaki dan pjevaju čine sedamput, a međutim uče i rade do šest sati. (...)

Po samostanu i okolo samostana mimo, ali sve živo ko u pčelinjaku. Zvonjava nakovala, strugnjava pila i

jeka strojeva, naliči zuki pčela u uljaniku. Ko što pčele što je bolje i meda i voska sabiru za drugoga, tako i trapari što boljega istrude, to je za goste, za bolesnike i za dobrotvorne zavode. Gdje bi jedva dvanaest ljudi moglo stanovati naposebice, njih se smjesti do stotine, u zajedničkoj blagaonici, u zajedničkoj štionici, u zajedničkom spavalištu.

Po onoj sv. pisma, da ćemo teško odgovarati za svaku uzaludnu riječ, trapari mnogo drže do muka. Govorancija najviše smeta u zajedničkom radu i navodi na međusobna zadirkivanja. Uz to, govor s čovjekom smete razgovor s Bogom. Napokon, sam muk uči do potrebe pametno govoriti.

Rano ustajanje nije nimalo mučno kad mu se jednom čovjek navikao, osobito kada spava obučen i na tvrdu, ko što čine trapari. Nit čovjeku smeta slaba hrana, kad je zdrava, uredno spravljena i gladom začinjena, kao što je kod trapara. Nit je teško mučati kad se čovjek smišlja. Nit je opora sukna košulja na koži, dapače kad joj se jednom privikne ugađa i štiti od mnogih nahlada i nepogoda. Najteže je odreći se samovolje: tko na to nije spravan, taj ni u jednom redu nema mira, tome se valja ukloniti.

(...) Za pristup u trapare, jedini je uvjet ne mecat uvjeta.

(...) Bosni, kaže pater Franz, hoće se osobitih trapara, jer je Bosna osobita zemlja, ko što su Bošnjaci osobiti ljudi. Narod, krst i nekrst, odavna je potišten, zemlja odavna podivljačila. Ima tu dosta stoke, al nema ni masla ni mlijeka, ni sira da valja. Ima zemlje na sve strane, ali nema ni težačtva ni vočarstva, ni vinogradarstva. Pčela na oblake, a nigdje pčelara. Svi zanati su u zametku, ratila su Adamova. Kolarim, tesarim, kovačim, jedva da ima imena. Od lijepe svoje pšenice ne znadu kruha peći, od zlatorune vune ne znadu sebi haljina tkati. To je posao traparski, to sve trapar razumi. I to će on raditi i begu i raji, i kršćanu i moslimu. (...)

Trapistički način života opisao je u svom putopisu i Henrik Remer, dopisnik bečkih i berlinskih listova. On piše: "U samostanu vlada potpuna neumoljiva strogost njihova reda. I možda upravo ta strogost svijetu tako imponira, da je štovanje spram trapista kod svijuju vjera jednako, može se reći neograničeno. Duboka religioznost u Bosni, koja je prouzročila toliko beskrajne mržnje i toliko krvavih sukoba, poštiva strogu religioznost i kod sljedbenika drugih

Banjalučki trapisti (5)

Priradio: mons. Ivica Božinović

vjeroispovijesti, te ako je ko na glasu radi sveta života, obraćaju se k njemu i ljudi drugih vjera puni poštivanja i pouzdanja. Ni najstroži derviši ne žive tako strogo kao trapiste. U čudu su slušali i uvjerali se katolici, muhamedovci i pravoslavni da ti ljudi stanuju u malim ćelijicama, gdje ima mjesta samo za slamnjaču, da iza kratka sna, za kojega ni ne skidaju svojih mantija, već u 2 sata iz jutra započinju svoje dnevne molitve i korisne poslove, te da su se odrekli čak i onoga, što je i najjadnijemu čovjeku na ovoj zemlji radost i utjeha, koju mu nitko ne može oteti, te da žive u vječitom šutanju, samo da ih u nadzemaljskim razmatranjima ne smetaju svjetske misli, da samo po naročitoj dozvoli smiju u izvršavanju svojih dužnosti govoriti i da čak i za one grijeha, koje uz takav strog život, pun odricanja, mogu jedino u mislima počiniti, svakoga sveca strahovito bičuju sami sebe, - ta uz slamnjaču bič im je i jedino pokušstvo. Takav život, takve muke morale su se duboko dojmiti svijeta, koji je i onako sklon da snatri... Strogim su životom trapiste stekle međ svijetom sklonost možda i više nego li svojim korisnim radom, no tim su životom i prokrcili put svojemu djelovanju...»

Pivovara i drugi privredni objekti

Već smo spomenuli stočnu zarazu koja je uništila stočni fond i onemogućila daljnji rad sirane u proljeće 1873. godine. Tada je o. Franz tzv. Schweizerei preuredio u

malu pivovaru. Pivo se u početku proizvodilo samo za vlastite potrebe. Poslovi preuređenja trajali su do 1874. godine i taj prostor je jednostavno nazvan "Mala pivara". Hmelj, koji je samostan počeo proizvoditi još 1872. godine, korišten je tek od 1875. za proizvodnju piva. Samostanska kronika pripovijeda: "Od nove 1875. godine sami proizvodimo pivo, a od ožujka (marta) 1875. godine djelomično pijemo pivo s malo alkohola i jedemo djelomično beskvasan kruh, kao i vegetarijanci." Pivo je punjeno u drvene bačve i transportirano na razna odredišta zaprežnim kolima. Rad na modernizaciji pivovare i nabavci nove opreme trajao je kroz više narednih godina.

S razvojem pivovare pokazala se potreba za modernijom bačvarskom radionicom. Bačve su izrađivane od slavonske hrastovine. Radionica se sjajno razvijala i postala toliko poznata da su šegrta sa svih strana dolazili kod trapista izučavati zanat.

U to vrijeme začinju se i novi proizvodni pogoni. Sagrađena je sušara za voće 1876. godine. Godine 1877. podignuta je klaonica. Iste godine sagrađen je mlin za mljevenje kostiju i tvornica za proizvodnju tutkala. Za proizvodnju tutkala otkupljivali su kosti i u široj okolini. Pogon je izgrađen na mjestu bivše ciglane Krčevine. Naime, te godine ciglana je premještena u Bare, jer je

kvaliteta zemlje za ciglu u Krčevini opala. U Barama je nastavljena proizvodnja cigle i crijepa. Godine 1878. sagrađena je sušara za predionicom i tkaonicom.

Sirotište

O. Franzu nije pošlo za rukom izgraditi samostan, crkvu i sirotište u Busovači, kako je bio nakanio. Podizanje sirotišta bio je na neki način njegov "dug" Svetoj stolici, koja mu je dala dopuštenje za podizanje samostana. Taj "dug" nije mu dao mira.

A "kandidata" za takvu ustanovu bilo je više nego dovoljno! Spomenuti putopisac M. Pavlinović piše: "Po Bosni ima po sokacim dosta nejake siročadi. Ne zna se čiji li su, ni kojeg su zakona. Milostivi Turci, rado ih k sebi primaju, pa ih porazmjestite i okuće po svojim beglucih, naravno ko Turke. Te sad hoće da trapari okupljaju u sirotište, da ih na vjeru preporode i da ih goje za zanate.»

O. Franz je i sam tijekom boravka u Bosni imao prigode vidjeti da je glavni problem ovdašnje bijede nepismenost i loši uvjeti života. I tako iz generacije u generaciju, bez nade da se prekine taj lanac bijede. Na neki način smatrao je riješenim odgoj i školovanje djevojčica, koje su, na njegov poticaj i pomoć, u Banjaluci preuzele sestre Milosrdnice. Ali, što s muškom djecom? Procijenio je da nema više što čekati. Tko zna da li će i kada biti nešto od njegovih planova u Busovači?! Stoga je odlučio graditi sirotište u Mariji Zvijezdi. Nisu sva njegova subrača bila oduševljena njegovom nakanom. "Neće li dječja graja reme-titi i smetati naš način života", pitali su ga. No, on se kao i obično nije dao zaustaviti.

Da bi podigao sirotište, produljio je zapadno krilo samostana za šest prozora prema jugu, a što je iznosilo 20 metara. Sirotište je otvoreno 1. ožujka (marta) 1878. godine.

Nastavit će se

Ujak u novinama

Opet danas iste priče po novinama, samo na drugom mjestu, drugom gradu i državi. I opet glavni akteri svećenici (popovi, fratri, patri, ujaci – nazovi ih kako god hoćeš). Pa nema što se na njih ne kači, te ovo, te ono, što bi naši rekli: Bože ti ga prosti, svašta.

Eh, kako je to bilo samo prije. Ali, ma tko će više slušati te babine priče iz pamtivijeka, pa to više nikoga ne zanima. Ali kad bi sjeli kod neke starice, naše babe, koja još uvijek sjedi na kućnom pragu s krunicom u ruci, koja neće započeti nikakvu priču da ne spomene i Boga, i ovoga ili onoga sveca, da ne spomene ovoga fratra ili ujaka ili onoga. I uvijek o njemu priča s velikim poštovanjem, s osmijehom i radošću.

Ipak mi nemir ne da da se i sam ne sjetim vremena s njima. Ali moram početi s onim istinitim babinim pričama što sam ih čuo. Nema čeljadeta koje nije znalo za njih, koje nije pitalo njih za pomoć ili savjet. Ako ne znaš kud ćeš, i kako ćeš, pitaj fratra, zna on. Nije bilo vlasti koja ih nije gonila, od one turske, do komunističke, pa sve do ove zadnje (koja ni sama ne zna koja je). A oni uvijek ostadoše ono što jesu, onakvi kakvi jesu... uvijek na strani Boga i naroda. Došli su iz toga naroda i ostali uz taj narod. Ni kad je bilo najgore nisu ga napustili. Turci ih gonili, a oni kud će nego u gnijezdo odakle su potekli, u obitelj kao ujaci. Komunisti ih gonili, a oni ili u zatvor za pravdu ili batine za istinu. A u ovom zadnjem progonu ostaju do kraja uz narod, pa kao Mojsije s Izraelskim narodom u progonstvo preko Crvenog Mora (Save, Drave, Vrbasa, Vrbanje i ostalih rijeka) ali i tada s Bogom. Neki ni to ne dočekaše, nego dadoše i krv i glavu za tu zemlju Bosnu i za njezina čovjeka.

Nije prošlo puno vremena, eto

ih opet na starim stazama. Sad opet rade, grade, ma nema što ne rade. Te su ovdje, te su ondje. I gore i dolje. I u Crkvi i izvanj nje. Te se raduju s nama kada smo radosni, tuguju s nama kad smo tužni i uvijek pronalaze pravu riječ da nas utješe kad nam je najteže. Pokušavaju nama udovoljiti, a mi opet nezadovoljni. Ma tko bi nama mogao uopće udovoljiti.

E kad se samo sjetim vjeronauka dok su oni držali. Prvo u dvoranu, malo njega slušaš, malo ne slušaš. E pa kad ne slušaš, onda osjetiš fratarski pás, ali od dragosti i sa osmijehom. A onda jedva čekaš da vjeronauk završi, pa trk s njim na livadu ili ispred vjeronaučne dvorane i udri nogometa po Božjem zvizdanu... Ali nikad se nije taj nogomet završio da fratar nije izvadio gitaru i s pjesmom završio zajednički susret. Nema tko nije rado dolazio na taj vjeronauk. Od onih finih pa sve do onih pravih seoskih mangupa. Ma nema što se nije znalo, od zapovijedi, do molitava, kad je ovaj svetac, kad je onaj. A danas, oprosti ti ga Bože, ni

da se stignemo prikrstiti kad i kako treba.

A nedjeljom na misi, njegov se glas čuje i pamti, a poslije mise, nema da on ne zapjeva i da svi kod njega svrate na jednu kratku s nogu.

I tako dan za danom i prolazili su dani s njim, a on je uvijek bio tu za nas. I s odijelom i bez odijela, uvijek je bio radost svakoga doma. Kad zavuče ruku u duboki svoj habit, uvijek se nade nešto za one najmlađe koji su se radovali svakom njegovom dolasku i susretu.

On je i danas tu, na istom mjestu kao i prije. A gdje smo mi danas? Negdje u svom svijetu, negdje u svojim brigama i daleko od njega. Gdje je nestao taj nas osjećaj za onoga tko je uvijek bio tu za nas? Dokle ćemo pod tim naprednim svijetom uvijek ga gledati tim naprednim očima, a zaboraviti svoje djetinjte ili mladenačke dane s njim?

Ili ćemo možda bez njega, molitve i osjećaja, opet novine u ruke i samo reći: Opet ujak u novinama...

Dragan Milišić

S naše web stranice obavljujemo dva interesantna članka:

Rodni kraju

Rodni kraj, Kotor Varošu moj, došao ti je volonter tvoj. Sa 120 vjernika jajačkog kraja, jedva čekajući da iz daljine te ugleda, pješice sam krenuo punim srcem i željom za tobom, svojim rodnim krajem. Lijepo mi je bilo s mojim prijateljima hodajući, našu Bosnu i rodnu gruđu gledajući, puno toga zahvaljujući njima prolazeći, dani su prošli uživajući. Rodni kraj, čaršijo moja, puna si bila naroda svoga. Sela su oživjela, svjetlo se vidjelo sa svih strana, kao da

nikada otišli nismo, kao da zauvijek ostali bismo. Tad se život nakratko vrati, tad svaka briga se zaboravi, tad naše srce želi da skoči, jer u svome kraju je, tad želi da se vrati. Kad zvono groblja Sv. Roka ozvonjava, još jedan zadnji put naš narod se okuplja, još jedan put do znanja svi daju, da ovaj narod i ovaj kraj nikada se ne predaju. I opet ćemo ti doći, rodni kraju, Kotor Varošu moj, jer čežnja za tobom velika je u duši svakoj...

Mateo Topalović (Čilin unuk)

Hvaljen Isus i Marija

Svima a napose onima koji vole svoj rodni kraj. Zahvaljujem dragom Bogu i Gospi Sokoljskoj što su me i ove godine uslišali da dođem na hodočašće u svoj rodni kraj. Zna Gospa mene, tebe i svakoga od nas što želimo i što mislimo ali ipak traži od nas žrtvu, pokoru, odricanje i obraćenje. Bilo nas je lijepo i prelijepo vidjeti u onako velikom broju okupljene oko svoje Nebeske Majke. Vjerujem da je i ona bila radosna kad je vidjela nas i one koje nosimo u svom srcu i mislima. Budimo i dalje uporni jer Nebeska Majka neće nam sigurno ostati dužna. Budimo međusobno složni gdje god jesmo i što god radimo jer sloga može prenještati brda i bregove. Malo me je zazeblo oko srca kad sam vidjela da sokoljskom župniku oko uređenja i čišćenja crkve pomažu župljani Kotorvaroške župe. Ne znam mnoge te ljude po imenu ali znam da je bio Zgrim, Jakov i njihovo vjerno društvo koji vole crkvu i poštuju župnika. Ja im ovim putem zahvaljujem i vjerujem da će ih draga Gospa nagraditi kad se i najmanje nadaju. Bit ću slobodna

pa ću kazati onima koji pušu i nevole svećenike da ne vole ni svoj rodni kraj. Svaki svećenik je župnik na nekoliko godina i kad ode neće ponijeti ništa sa sobom. Zato dragi moji župljani volimo, poštuju, obidimo svoje djedovine, pružimo desnicu pastiru i čuvaru svetišta barem za blagdane. Svatko od nas ima svojih nedostataka ali nemojmo gledati trun u oku brata a u svome ne opažamo brvno. Znam da svatko ima svojih briga i problema ali barem nemojmo kritikama

ogorčavati život jedni drugima. Bilo mi je žao što se nije moglo vidjeti čuvara kipa Gospina u narodnoj nošnji župljana. Znam da Gospa to neće zamjeriti ali eto meni je taj običaj nedostajao. Ja se nadam da će se sve ove staze izravnati i popraviti do sljedećeg našeg susreta na Sokolinama. Još jednom hvala dragom Bogu na svemu a napose za mir i za svaku kaplju znoja koja je sletjela niz naše orošeno čelo i lice za vrijeme boravka u rodnom kraju.

s. Margareta Vilus

Imena i imendani

Debora – je ime iz Biblije, hebrejsko, i znači pčela, u prenesenu značenju marljiva. Više starozavjetnih žena nosi to ime. Tako se zove Rebekina dadilja (v.Rebeka) i Tobijina baka po ocu (Tob 1,8). Najpoznatija je Rebeka žena Lapidatova, proročica u Efrajmu i suditeljica u Izraelu (Suci 4).

Povrh toga što je bila sutkinja, Debora je morala poći još jednim mnogo neobičajnim životnim putem. Bila je pozvana da s pleća svojega naroda skine teret kananske vlasti i njegovu sudbinu skrene drugim pravcem. U prosvjetljenju Bog joj je pokazao kako će osloboditi svoj narod. Izraelcu Borakuprenosi Božju naredbu da s četama Nafalijevih i Zebulano-vihsinova krene na goru Tabor. I tu će Sisera, Jubinov vojskovođa, sa svom njegovom vojnom opremom, biti predan u Barakove ruke. No Barak ne želi prihvatiti zadaću koju mu Bog namjenjuje. Spreman je, napokon, ući u potfvat, ali samo ako u borbu protiv Sisere s njim pođe i Debora.

Debora polazi. Debora, naime, priči da će Sisera stići smrt od Jael, žene Kemijca Hebera. Tako je, eto, ona uložila svu sebe, sav svoj osobni ugled, da odgovori Božjem traženju i svojem narodu donese obećano oslobođenje. Okolnosti u kojima se našla zaista su bile vrlo neobične... U društvu koje se isključivo temeljilo na muškarcima, Debora, žena promiče pravo i pravicu i tumači Božju riječ. Ona, žena, poziva muža Baraka da oslobodi njezin narod. I kad se taj krzmao, motivira ga spremnošću da i sama s njim krene u borbu hrabreći ga tako da se dosljedno zauzme.- Debora se ne pojavljuje među svetačkim imenima u kalendaru, ali je neki pak stavljaju 21. rujna. Ime se može susresti i u inačicama Debra, Debica, Deb

Denis - u muškom u ženskom rodu, nema tradiciju na hrvatskom tlu, ali se u posljednje vrijeme pojavljuje kao pomodno ime. Korijen mu je u latinskom imenu Dionisius, što je zapravo pridjevni oblik grčkog imena Dionisos. Tako se zove antički mitološki bog plodnosti, uživanja, opojnosti i vina. Sin je Zeusa i Semele. Jedno mu je od kulturnih imena Bakho. Hrvatski bi bilo Dioniz i Dionizije.

Ime Denis francuski je oblik latinskog Dionisius, U francuskom je često i prezime. U Engleza je Denys. Hrvatske su inačice Deni, Demo, zatim Demisa, Dena, Denica, Nisa.

U kalendaru se 9. listopada slavi sveti Dionizije Pariški (francuski: Saint Denis), prvi pariški biskup. O Njemu Grgur Tourski u svojem djelu *Histoiia Francorum* (Povijest Franaka) piše da ga je papa Fabijan oko godine 250. s još šestoricom biskupa poslao iz Rima u Galiju (Francusku) propovijedati Evanđelje. Podigao je crkve u Parizu i u Chartresu. Zajedno sa svećenikom, Rustikom i đakonom Eleuterijem, umro je mučeničkom smrću oko 285. u Parizu. Na Montmartru. Denis je i danas nacionalni patron Francuske i posebno zaštitnik grada Pariza,

Vjerovatno je on postavio prvu kršćansku crkvu na otoku usred rijeke Seine. Kralj Dagobert njegove je kosti dao premjestiti u crkvu benediktinke opatije Saint Denis koja je postala jedno od najvećih svetišta u Galiji i mjesto gdje su pokapali gotovo sve francuske kraljeve. Svetog Dionizija (Denisa) slikaju neobično: u biskupskom omatu s odsječenom vlastitom glavom u desnici. Prizor njegova mučeništva prikazali su mnogi, osobito francuski umjetnici. Prema nekim legendarnim podacima časti se kao zaštitnik u ratu (crkvena zastava opatije Saint Denis postala je ratnom zastavom francuskih kraljeva); zatim kao zaštitnik protiv bjesnila i ugriza pasa, jer je bio bačen pred divlje zvijeri, a napose protiv glavobolje, jer je – opet kaže legenda-svoju odrubljenu glavu u rukama nosio do mjesta gdje je poslije podignuta opatija Saint Denis. U pučkoj pobožnosti zaštitnik je od sifilisa. U kalendaru ima još nekoliko svetaca toga imena, primjerice biskup Dionizije Korintski, koji je živio u 2. stoljeću, pisac vrijednih poslanica; u kalendaru je 8. travnja.

Dijana - je ime iz rimske mitologije: božica lova i (personifikacija) Mjeseca, svjetlosti i plodnosti. Stariji oblik Divijana veže se uz riječ *divus*, *diva* (big, božica) i *divinus* (božanski, nebeski). Paralelna božica u grčkoj mitologiji jest Artemida (grčki: Artemis) kći Zeusa i Lete. Inačice i umanjenice ovog imena su Dijanka, Dica, Dija i Dila.

Postoji i svetica ovog imena: Dijana d'Andalo. Stupila je u dominikanski samostan Ronzano u Bologni. No, roditelji i rođaci silom su je vratili i pritom joj, kaže životopisac, slomili rebro.

Nastavit će se...

Vi pitate, fra Juro odgovara

Gripa (influenca) je zarazna bolest koju izazivaju virusi. Vrlo lako se prenosi s čovjeka na čovjeka, i to putem kapljica kašljanjem, u kojima se nalaze virusi. Vrlo su opasni virusi takozvane azijske gripe.

Virusi gripe napadaju:

Uši: U srednjem uhu se skuplja sluz i sve nateče. Tada dolazi do pritiska na bubnjić i nastaju jaki bolovi. Usljed toga može doći do gnojenja unutarnjeg uha a onda i do teških i nepredvidljivih posljedica.

Nos: Nosna šupljina se napuni sa sluzi i dolazi do zatvaranja tako da se kroz nos ne može ulaziti zrak.

Usta i grlo: U grlu i ustima nastaje crvenilo a onda upala i oteknuće grla i krajnika. Bakterije se u grlu skupljaju i brzo razmnožavaju. Gutanje postaje sve teže i popraćeno je bolovima.

Bronhije: Virus napadaju bronhije i dolazi do njenih upala i oteknuća. Započinjemo dahtati, sluz nadražuje bronhije i dolazi do kašljanja.

Pluća: U plućima se stvara sve više sluz i nastaje sve jače kašljanje i iskašljavanje. Temperatura tijela se sve više povećava i disanje postaje sve teže. Nastaje i groznica usljed koje „se pojavljuje vrtočlavlava, umornost i slabost“.

Želudac i crijeva: Virus gripe često napadaju i sluznice želuca i crijeva. Posljedica toga je proljev i mučnina.

Mišići i zglobovi: Osjećaju se bolovi u svim kostima, zglo-

bovima i mišićima. To je zato što se antitijela u našem tijelu bore sa virusima. često se osjeća da koljena i zglobovi nisu više u stanju da nose naše tijelo.

Limpfne žlijezde: U njima nastaju antitijela koja se bore protiv virusa. Ako virusi napadnu limfne žlijezde onda one oteknu i ako ih se pritisne onda osjećamo bolove.

Srce: Virus gripe često prouzrokuju i upalu srčanice (osrčja) i tada dolazi do bolova u području srca. Ukoliko tada nastane i groznica onda srce radi brže. U isto vrijeme mi postajemo umorni i vrlo slabi. Često dolazi do oštećenja srca. Ukratko rečeno gripa se manifestira malaksalošću, bolovima u kostima, zglobovima i mišićima, glavoboljom, upalom srednjeg uha sa svim posljedicama, visokom temperaturom (iznad 38 C), ponekad bolovima u truhu i crijevima, proljevom, oskudnim curenjem nosa, upalom grla, krajnika, upale osrčja, groznica itd. Bolest obično prolazi za 45 dana. Ukoliko potraje duže ili se jave neke druge tegobe, mora se potražiti pomoć liječnika jer su moguće komplikacije i teške, nepredvidljive posljedice.

Kako da se zaštitimo od gripe? Virus gripe, ako ne dospiju u tijelo, prežive 3 sata u zraku, na površini i na našoj koži. Ako našim rukama, na kojima se nalaze ovi virusi, dodimemo oči, nos ili usta, ili ako udahnemo iz zraka ove viruse onda ćemo se vjerovatno zaraziti sa gripom. Zato treba u vrijeme pojave gripe često oprati ruke i s njima ne dodirivati nos, usta i oči. Ako smo dobili viruse gripe i kihnemo onda je brzina virusa 160 km na sat i one odu od nas 4 metra. Zato treba u vrijeme gripe izbjegavati lokale, kino, lift, autobus, vlak, čekaonice kod liječnika, sve skupove itd. Distanca je ovdje najbolji lijek.

Hladnoća, pogotovo hladne noge, nos i usta, smanjuje temperaturu tijela, umanjuje se i cirkulacija, sluznice u ustima i nosu oslabe i nemaju snage da se bore protiv virusa. Zato treba noge, nos i usta u vrijeme gripe čuvati od hladnoće.

Kako da se borimo protiv gripe? Naš imun sistem je zapravo naš tenk protiv svih bolesti. Zato moramo naš imun sistem jačati, prije i u vrijeme svih bolesti pa i gripe. Njega jačamo na slijedeći način:

1. Mnogo vitamina: To ćemo postići jedući dosta voća, povrća a možemo uzimati i kapsule i tablete multivitamina.

2. Piti mnogo tekućine: Sluznice u ustima i nosu moraju biti vlažne kako bi se mogle boriti sa virusima. Zato se mora dnevno piti najmanje 2 litre tekućine.

3. Spavati 7-10 sati: Imun sistem se puni u vrijeme spavanja kao jedna baterija, akumulator. Zato treba spavati najmanje 7 sati a najbolje je oko 10 sati.

4. Mnogo svježeg zraka (kisika): Tijelo potrebuje mnogo kisika a to ćemo postići na svježem zraku. Zato treba dosta šetati, mnogo kretanja, lagani sport itd.

5. Ne pušiti: Cigarete su neprijatelji obrambenog sistema našeg tijela.

6. Čuvati se stresa: Negativno doživljeni stres umanjuje sposobnost našeg imun sistema. Zato ga treba izbjegavati: tuga, strah, bespomoćnost, ljubavne brige, bračni problemi, školske brige itd.

Nastavit će se...

Zemljina atmosfera i život na njoj

Zemljina atmosfera je sloj plinova koji okružuju planet Zemlju i koji zadržava Zemljina gravitacija. Sadrži oko četiri petine dušika i jednu petinu kisika, dok su količine ostalih plinova neznatne ili u tragovima. Atmosfera štiti život na Zemlji apsorbirajući ultraljubičasto Sunčevo zračenje i smanjujući temperaturne ekstreme između dana i noći. Atmosfera ne završava naglo. Ona polagano postaje rjeđa i postupno nestaje u svemiru. Ne postoji konačna granica između atmosfere i vanjskog svemira. Tri četvrtine mase atmosfere nalazi se unutar 11 km od površine planeta. Ona ima masu od 5×10^{18} kg, od čega 75 % se nalazi ispod 11 km iznad tla. U SAD-u se osoba koja putuje iznad visine od 80 km naziva astronautom. Visina od 120 km označava granicu gdje atmosferski utjecaji postaju vidljivi tijekom ulaska svemirske letjelice u atmosferu (veliko zagrijavanje). Također se često kao granicu atmosfere i svemira uzima Karmanova crta na udaljenosti od 100 km od površine. Atmosfera omogućuje da se vide predmeti u sjeni te da se čuju zvukovi. Isto tako, da nema atmosfere Zemlja bi bila izložena bombardiranju meteora pa bi njena površina imala izgled Mjeseca ili Merkura (prekrivenih kraterima i pukotinama). Najveći dio meteora u atmosferi oksidira (izgori) pa niti ne dođe do same površine Zemlje. Dugotrajna istraživanja atmosfere pokazala su da plinski omotač Zemlje nije homogen. Atmosferu je moguće podijeliti u odnosu na kemijski sastav, promjene temperature, električnu vodljivost i sl.

Uništavanje života na Zemlji

Tehnologija doživljava procvat, nauka i zdravstvena zaštita postepeno se razvijaju, pa ljudski vijek postaje duži i „uopće život

čovjeka postaje bolji i uspješniji. No taj progresivan razvoj praćen je, nažalost, promjenom životnih uvjeta na takav način koji će današnjem čovječanstvu prouzrokovati brojne i dalekosežne probleme. Što to utiče na "bolest" naše planete?

I Uništavanje atmosfere

Atmosfera... (doslovno: maglena kugla) je zračni omotač Zemlje. Donja je granica atmosfere točno određena, to je Zemljina površina. Krajnja granica atmosfere nije još poznata; teoretski izračunata granica je 80 000 kilometara. Kao najznačajniji zagađivači atmosfere

izdvajaju se:

1. fosilna goriva (ugalj, nafta, prirodni plin) i radioaktivni otpad,
2. izgaranje čvrstih, tečnih i gasovitih goriva u motornim vozilima; automobili,
3. industrijski procesi,
4. smog, uništavanje smeća itd.

II Uništavanje hidrosfere

Hidrosfera je vodeni omotač Zemlje. Riječ hidrosfera potiče od dvije grčke riječi hidro - voda, sferalopta.

Pod hidrosferom podrazumijevamo svu vodu koja se pod uticajem sile zemljine težine i toplotne energije sunca kreće u granicama

od gornjih slojeva atmosfere do dubine od nekoliko kilometara u zemljinoj kori. Najčešći oblici zagađenja hidrosfere su:

- izlijevanje tankera
- industrija
- poljoprivreda
- kemijske otpadne materije
- organske materije erozija, mulj iz rijeka, kisele kiše, bacanje smeća u rijeke itd.

-organske materije

III Uništavanje litosfere

Litosfera je vanjski tvrdi kameniti sloj koji seže do dubine 200 km. Ovaj sloj na površini naziva se Zemljina kora. Danas su poznati razni oblici degradacije tla izazvani antropogenim utjecajima. Postoje fizički i kemijski oblici degradacije tla, ozračivanje tla, erozija tla.

IV Uništavanje biosfere

Biosfera odnosno sfera života se uništava i zagađuje kao i ostale sfere. Najčešći uzrok tome je čovjek koji namjerno ili nenamjerno uništava ostale organizme. Kao najvažniji faktori uništavanja biosfere se spominju kisele kiše, sječa i uništavanje šuma, lov i krivolov, pokusi na životinjama.

A što mi radimo kako bi ozdravili našu planetu???

www.ekologija.net

Rabac - biser Kvarnera

Dah i duh nekadašnjeg ribarskog središta Rapca osjeća se i dalje na gotovo svakom koraku. Splet plažica, uvala i dražica, mediteransko raslinje, mnogobrojni lokali s domaćom kuhinjom, večernji izlasci ribarskih i izletničkih brodica, gostoljubivi domaćini meke istarske duše prožimaju se i isprepliću s modernom i kozmopolitskom Europom željnom odmora, mira i maštovitog provoda.

Rabac sa svojim prekrasnim šljunčanim plažama dočarava poseban šarm i pruža idealnu atmosferu za obiteljski odmor i opuštanje. Duge tople dane možete obogatiti nekim od brojnih izleta u okolici ili upoznati Labin, grad kulture i umjetnika koji se smjestio na brežuljku iznad Rapca i pustiti da vas osvoji svojim uskim ulicama, te bogatim kulturnim i zabavnim sadržajima. Prošetajte šetnicom uz more i razgledajte Rabac te saznajte zašto nosi laskavi naziv „biser Kvarnera“.

Danas poznato turističko ljetovalište Rabac sredinom 19. stoljeća je malo ribarsko selo sa svega desetak kućnih brojeva. Zbog lijepe uvale i pitoma kraja ubrzo ga posjećuju prvi izletnici. Jedan od prvih rabačkih turista je engleski putopisac i književnik Richard Francis Burton, koji u Rapcu boravi još 1876. godine. Nakon toga i obilaska drugih

mjesta uz obalu Istre nastala je istoimena knjiga 'Istarska obala' u kojoj opisuje i ljepote i šarm slikovitog Rapca. U to vrijeme Rabac počinje dobivati i prve ljetnikovce, a najpoznatije je zdanje riječke trgovačke obitelji Prohaska, rodnom iz Češke. Po njoj se danas zove jedan od najljepših dijelova tog mjesta, dok je ljetnikovac uništen za 2. sv. rata. Prvi rabački hotel 'Quarnero' otvoren je 11. lipnja 1889. godine, a nalazio se u kući obitelji Višković, nedaleko od današnjeg ateljea 'Orlando'. U tom je hotelu bilo svega nekoliko soba, a u prizemlju se nalazila gostionica. Redoviti gost prvog rabačkog hotela bio je austrijski časnik Kaiser, koji kasnije kupuje stanciju Dubrova nadomak Labina, mjestu danas poznatu po Mediteranskom kiparskom simpoziju i Parku skulptura. Kroničari će zabilježiti da je početkom ovog stoljeća - 1907. godine, Rabac ugostio i austro-ugarskog prijestolonasljednika princa Ferdinanda, kojemu se salutira na glavnoj rivi.

Rapčani su bili i vrsni ribari te dobri pomorci i vlasnici desetak

jedrenjaka, koje su s vremenom potisnuli motorni brodovi ih su nestali u vrtlogu 2. svjetskog rata. Prvi veći hotel podignut je tek za Italije, kada Rabac u svom središtu 1925. godine dobiva hotel 'Trieste' - današnje 'Primorje'. Kako je to bilo nedovoljno za sve veće zanimanje turista, uglavnom iz sjeverne Italije, tih se godina počinje intenzivnije razvijati i iznajmljivanje soba u privatnim kućama. Desetak godina kasnije radi se i hotel 'Dopolavoro', u kojem je danas restoran 'Jadran'. Turizam se u Istri kao i u Rapcu brže počinje razvijati tek početkom šezdesetih godina ovog stoljeća, kada to malo mjesto zbog svojih prirodnih ljepota dobiva laskavi naziv 'Biser Kvarnera'. Od tada su podignuti svi ostali hoteli, turistička naselja, autokamp te većina obiteljskih kuća. Među njegovim turistima godinama je najviše Nijemaca i Austrijanaca, zatim Engleza i Talijana. U jednom danu Rabac je usred ljeta ugošćavao najviše do 11 tisuća turista, mahom stranaca, te nekoliko domaćih kupača iz obližnjeg Labina i njegove okolice.

Preuzeto: www.mojajstra.hr

Naši darovatelji

Za crkvu Kotor Varoš

1.	MARIJA NUBAUER VILUS	50 EUR
2.	MATO BARIĆ	50 EUR
3.	RAFAEL BARIĆ	80 EUR
4.	NENAD VINOJČIĆ	100 EUR
5.	Č.s. GIZELA MANDIĆ	100 EUR
6.	IVO STIPIĆ (Rašo)	200 HRK
7.	PERO STIPIĆ (Prpa)	100 KM
8.	MARA GRGIĆ-Nunina	50 EUR
9.	AUGUST VUJIĆ	100 \$ AUD
10.	KATA KOVAČIĆ-Šusterova	50 EUR
11.	MATO BARBARIĆ	75 EUR
12.	JAKOV JOSIPOVIĆ-Čelin	50 EUR
13.	MANDA STIPIĆ	10 EUR
14.	MARKO PETRUŠIĆ (pok. Mate)	50 EUR
15.	IVAN TOPALOVIĆ-Ića	240 KM
16.	ILIJA TOPALOVIĆ-Čilin	100 EUR
17.	JOSIP MARKOVIĆ	100 EUR
18.	IVAN GRGIĆ Markov-Tankića	100 EUR
19.	PILE JOSIPOVIĆ -Čelin	100 EUR
20.	ANTO i JELA GRGIĆ	50 EUR
21.	IVICA MARČINKOVIĆ-Zgrim	100 HRK
22.	STIPO DAVIDOVIĆ	50 EUR
23.	NIKO i ANA BUJDO	800 HRK
24.	RUŽICA VUKOVIĆ	50 EUR
25.	MATO i PERKA VUJEVA	50 EUR
26.	PETAR SIROVINA	60 KM
27.	STIPO TOPALOVIĆ-Brzi	100 EUR
28.	MATO MARČINKOVIĆ-Perin	100 EUR
29.	IVKA JULARDŽIJA	100 KM
30.	ANTO PEZEROVIĆ-Josipa	100 EUR
31.	ZORAN ŠIPURA	50 EUR
32.	ANTO STIPANOVIĆ-Žizak	50 EUR
33.	STIPO LUČIĆ-Joze	700 HRK
34.	MARKO PRANJIĆ-Slatinkin	50 EUR
35.	ANTO I MARINA BARIŠIĆ	100 EUR
36.	PETAR SIROVINA-Ante	100 EUR
37.	KAJA BJELOBRK	200 HRK
38.	ANTO DAVIDOVIĆ-Mate	30 EUR
39.	ANTO JELUŠIĆ-Šulc	100 EUR
40.	ILIJA PETRIŠIĆ (Jure Dedina)	50 EUR
41.	JOZO KLJAJIĆ-Ivušin	100 EUR

42.	IVUŠA KLJAJIĆ	100 EUR
43.	BORO VIDOVIĆ	50 EUR
44.	RANKO TOPALOVIĆ	100 EUR
45.	NIKICA BARIŠIĆ	50 EUR
46.	FRANJO STIPIĆ	50 EUR
47.	PERKA TOPALOVIĆ (+Ante)	50 EUR
48.	N.N.	100 EUR
49.	BERNARD i MARA ANDRIČIĆ	200 \$ US
50.	ALOJZIJE KOVAČIĆ	50 EUR
51.	PERO SIGISMUNDI	200 KM
52.	IVO (Franjin) STIPIĆ	50 EUR
53.	MARA (Ivana) JELUŠIĆ	100 EUR
54.	MATO (Ilije) STIPIĆ	50 EUR
55.	MIJO (Ante) PETRUŠIĆ	100 KM
56.	VLAGO (Jake) GRGIĆ	100 EUR
57.	MARKO PRANJIĆ-Lola	50 KM
58.	MATO i ANĐA KLJAJIĆ	300 HRK
59.	ELIZABETA ŠKERLEC	400 KM
60.	MILE KUZEK	50 EUR
61.	STIPO KUZEK	50 EUR
62.	STIPO MARČINKOVIĆ-Eso	50 EUR
63.	ZLATKO ZORKIĆ	50 EUR

U kruh svetog Ante

1.	MARKO PEZEROVIĆ	50 KM
2.	MARKO PRANJIĆ-Lola	20 KM
3.	MARIJA i KATA IVIĆ	30 EUR
4.	MANDA GRGIĆ	100 HRK
5.	RUŽICA VUKOVIĆ	10 EUR
6.	IVKA JULARDŽIJA	10 EUR
7.	ANTO STIPANOVIĆ-Žizak	30 EUR
8.	JOZO KLJAJIĆ-Ivušin	30 EUR
9.	IVUŠA KLJAJIĆ	50 EUR
10.	MARA MARIĆ	20 EUR
11.	N.N.	20 EUR
12.	N.N.	20 EUR
13.	N.N.	50 EUR

Za groblje Čepak

1.	ANTO MARKOVIĆ (pok. Ilije)	20 EUR
----	----------------------------	--------

Za groblje Bilice

1.	MANDA STIPIĆ	30 EUR
----	--------------	--------

Za groblje Baščina

1.	MATO (Ilije) STIPIĆ	50 EUR
----	---------------------	--------

Kocke od kave

Potrebno:

Tijesto:

- 6 bjelanjaka
- 150 g šećera
- 200 g mljevenih oraha
- 3 žlice oštrog brašna

Krema:

- 6 žumanjaka
- 200 g šećera
- 1 vanilin šećer
- 120 g margarina
- 120 g čokolade
- 1,5 dl kave

Način pripreme:

Tijesto: Bjelanjke istući u čvrst snijeg postupno dodajući šećer. Dodati orahe i brašno te peći na 160 °C 20-30 minuta. Ohlađeni kolač premazati kremom.

Krema: Žumanjke, šećer te vanilin šećer pjenasto umutiti. Dodati margarin, čokoladu, kuhanu jaču crnu kavu i sve staviti na laganu vatru da zavri, stalno miješajući. Kada zakipi, kuhati još tri minute

Kremu malo ohladiti povremeno miješajući i prije nego se stisne izliti na pečeni kolač. Dobro ohladiti i narezati kocke, a na svaku staviti zrno kave.

Čokoladni složenac

Potrebno: (vrijeme pripreme: 20 min.)

Podloga: 35 petit beurre keksa

Krema:

- 25 dag maslaca
- 4 cijela jaja
- 28 dag šećera u prahu
- 8 dag kakaa

Način pripreme:

Jaja i šećer miksajte dok krema ne postane glatka i pjenasta, te dodajte kakao i žlicu po žlicu razrađenog maslaca. Odvojite 8

žlica kreme za premazivanje i ukrašavanje.

Postupak:

Kalup veličine 34 x 12 cm obložite papirom za pečenje (folijom) i slažite naizmjenice: keksi – krema – keksi – krema...dok ne potrošite kremu.

Tako napunjen kalup ostavite cijelu noć u hladioniku da se dobro ohladi. Hladnu tortu premažite ostatkom kreme, a po želji posipajte kakaom.

Naši darovatelji

Za crkvu Vrbanjci

1.	IVO ŠIPURA	100 KM
2.	ALOJZ JUKIĆ	100 HRK
3.	ANA JUKIĆ	10 EUR
4.	IVO i DRAGICA IVIĆ	20 KM
5.	TEREZIJA PILIČIĆ	100 EUR
6.	MARKO IVIĆ	50 EUR
7.	IVO ŠIPURA	100 EUR
8.	MARKO PEZEROVIĆ	50 EUR
9.	ISTIPO PILIČIĆ	50 EUR

Za Crkvu Sokoline

1.	MANDA MARIINOVIĆ	100 EUR
----	------------------	---------

Za hodočasnike iz Podmilačja

1.	ILIJA TOPALOVIĆ-Čilin	50 EUR
2.	ŽUPNI URED PODMILAČJE	200 EUR

Za Glasnik

1.	Č.s GIZELA MANDIĆ	100 EUR
2.	ANTO MARKOVIĆ Josipa	100 HRK
3.	IILJA TOPALOVIĆ-Čilin	20 EUR
4.	STIPO DAVIDOVIĆ	30 KM
5.	ANTO STIPANOVIĆ-Žižak	20 EUR
6.	STIPO LUČIĆ Jozie	300 HRK
7.	JOZO KLJAJIĆ	20 EUR
8.	Č.s. BONIFACIJA PRANJIĆ	50 EUR
9.	MATO i ANĐA KLJAJIĆ	50 EUR
10.	ZLATKO ZORKIĆ	100 KM

Za Rokovo groblje

1.	IVKA JULARDŽIJA	50 EUR
2.	ANTO STIPANOVIĆ- Žižak	50 EUR
3.	ALOJZIJE KOVAČIĆ	20 EUR
4.	MATO (Ilije)STIPIĆ	20 EUR
5.	ZLATKO ZORKIĆ	50 KM

Pita vjeroučitelj krizmanika prije krizme gdje je Isus rođen. Ovaj malo zbunjen, malo prestrašen... razmišlja dugo ali ništa ne progovara. Vjeroučitelj ga ponovno upita: "Gdje je Isus rođen? možda u Zagrebu?" Krizmanik još zbunjen odgovara: "Nijeeeee". "Pa gdje je onda?", upita vjeroučitelj ponovno. "Možda u Sesvetama", upita vjeroučitelj. "Ma neeee!", odgovori ponosno krizmanik. "Pa gdje onda?", upita vjeroučitelj. A krizmanik sav ponosan, kao on sad zna, odgovori: "u Ivaniću gradu"!!!

Dolazi Mujo kući i nosi mikrovalnu pećicu.

Fata će zapanjeno: "Pa bolan Mujo, što će nam još jedan televizor, već imamo dva!?"

Došao Mujo sa skijanja i pita ga Haso: - I kako Fata skija? - A na to će Mujo: - K'o grom... Svaki put u drugo drvo!.

Na zadnjem satu pripreme za krizmu, upita vjeroučitelj krizmanicu koji su to darovi Duha Svetoga. Primjetio vjeroučitelj da ona to nije naučila, pa joj reče: "Ajd reci samo jedan dar Duha Svetoga". A ona misleći da zna, ko iz topa: "Ljepota!!!"

Što imate u ovoj lijepoj vazi? - pita gost domaćicu.

Tu je pepeo moga muža. Jao, izvinite, nisam znao. Primite moju sućut. Hvala, da znate da mi je potrebno. On svuda otresa cigarete, pa čak i u ovu vazu.

Novinar:

- "Dakle, gospodine Mujo, vi ste pjesnik?"

Mujo:

- "Da, ja sam pjesnik."

Novinar:

- "Amater?"

Mujo:

- "A mater nije, ona je domaćica, malo pomete i tako to."

Uletio Mujo u vlak: "Jel' ovo prvi razred??"

Putnici: "Da!"

A Mujo će: "Dobar dan, ja sam vaš novi učitelj."

Dode vikend, cura dode doma pa u jednom trenutku pita mamu:

"Čuj, a zašto ti kad pečeš hrenovke uvijek odrežeš oba kraja?"

"Ne znam zašto", odvrati mama, "ali baka je to uvijek tako radila..."

Pita cura baku i ispadne da je to obiteljska tradicija jer je i prabaka (koja sad živi u domu) isto prije

pečenja rezala krajeve hrenovki! Sutradan ode junakinja naše priče kod prabake u dom, oboružana

cvijećem i strpljenjem. Stara prabaka bila je sva oduševljena da

ju je netko došao posjetiti i u jednom trenutku mala skupi

hrabrost i upita:

"Bakice, a zašto se prije pečenja moraju odrezati krajevi hrenovki?"

"Pa zar još niste kupili veću tavu???"

ZANIMLJIVOSTI O CRKVAMA

Nadbiskupija u Linzu u Austriji ponudila je besplatan download zvukova zvona triju najvažnijih crkava toga područja. Među zvonima čiji se zvuk može downloadati na mobilni telefon je i glasovito zvono Immaculata iz katedrale sv. Marije u središtu Linza.

Ogrtač koji je prema predaji nosila Marija kad je rodila Krista čuva se u katedrali Notre Dame (Naše Gospe) u Chartresu u Francuskoj. Relikvija se naziva i "Sveto ruho".

Najveći gotički oltar u Europi, 10 x 12 metara nalazi se u katedrali sv. Marije u Krakowu u Poljskoj.

U Bologni je izgrađen najduži natkriveni prolaz na svijetu (3,6 km) kako bi se u došašću Gospin kip mogao prenijeti iz crkve Madonna di San Luka u grad.

Aja Sofija u Istanbulu stoljećima je bila najveća kršćanska crkva na svijetu. Sagrađena je u 6. st., a godine 1453. je pretvorena u džamiju kojoj su dograđena 4 minareta.

"Sagrađimo katedralu koja će biti tako velika da će svi koji je vide pomisliti da smo ljudi" bio je 1401. godine moto za gradnju katedrale sv. Marije koja je izgrađena kao treća po veličini crkva u Europi.

U Bruxellesu u Belgiji zgrada burze podignuta je na mjestu prosjačkog redovničkog samostana.

Michelangelo, Galileo Galilei, Macchiavelli i Rosini pokopani su u crkvi Santa Croce u Firenzi.

Početak izgradnje veličanstvene bazilike Notre Dame de Fourviere, jedne od glavnih građevina u Lyonu u Francuskoj platile su žene tkalaca svile.

Nema raja bez rodnoga kraja!

